

vasója, hogy némi rendszerességre törekvő összeállításban megtalálja azokat a pædagogiai tételeket, melyek a különféle elméletekre való tekintet nélkül vitán fölüll állanak. A szerző azonban csak egy-két problémát ragadott ki s ezeknek megoldását igyekezett általánosan elfogadható formába önteni.

Ilyen fontos és mélyen a gyakorlati életbe vágó kérdés, hogy kit illet meg a nevelés joga. Senki sem vonja kétségbe, hogy elsősorban a szülőknek kell gondoskodniok gyermekeik neveléséről. De az is bizonyos, hogy a társadalmi közösségeknek, főleg az államnak támogatni kell ebben a tekintetben a szülőket. Az államnak szociális kötelessége, hogy gondoskodjék tagjainak neveléséről. Herbart vélekedése szerint nagy veszélyeket rejt ugyan magában az államnak a nevelés ügyébe való beavatkozása, de ma, amikor általános művelődési föladatok teljesítését várjuk az államtól, lehetetlen erre az álláspontra helyezkednünk, mert az ifjúság nevelése elsörendű kulturális föladat. A nevelés célja szerzőnk szerint az, hogy bevezessen a kor kulturájába s képessé tegyen később a kulturmunkában való tevékeny részvételre. Mivel pedig a kultura erkölcsöt és ismereteket foglal magában, ennöföggva a nevelésnek az erkölcsösséget kell megteremtenie, egyúttal azonban ismereteket is közölnie. A kultura továbbá munkát is jelent, tehát a nevelésnek egyik fontos föladata a munkára való képesítés, még pedig testi és szellemi munkára egyaránt. Így fonódik össze a nevelésnek három ága: a testi, értelmi és erkölcsi nevelés.

Ezek a kérdések azonban inkább csak érintve vannak s mintegy előkészítik a végső következtetést s az egész füzetnek tulajdonképeni célzatát. A szerző nincs megelégedve a német pædagogiai elméletnek jelenlegi helyzetével. Szerinte ugyanis a mai neveléstan úgyszólván kizárólag a tanítóképzők terméke s ez az oka, hogy nincs magasabb stílfű, általános szempontokkal dolgozó pædagogia. Ez az állítás kétségkívül túlzott, de arra méltán utal a szerző, hogy a pædagogianak helyes fejlődését nem biztosíthatja más, mint az egyetemeknek tudományos szelleme. Az egyetemekből kell a tanítóképzőknek inspirációt meríteni, akkor majd emelkedni fog a tanítóképzők nyújtotta pædagogiai oktatás színvonala s remélni lehet, hogy lassanként kialakul egy egészséges pædagogiai közvélemény, melynek hiányát, úgy látszik, a németek is élénken érzik. *Dr. Nagy József.*

*

Jules Dubois, Le problème pædagogique. Paris, Félix Alcan, 1911. — (VIII+538. l.).

A cím teljes tájékoztatatlanságban hagyja az embert a műnek a tárgyára nézve, mert nem igen lehet sejteni, mit ért a szerző «pæ-

dagogiai problémán». A bevezető fejezet az állítja, hogy ilyen címet is lehetett volna adni a könyvnek: Bevezetés a pädagogiába. Ebben nem lehet a szerzővel egyetérteni, mert a pädagogiába bevezetni akaró műtől megkívánjuk a pädagogia történetének eszmék szerinti áttekintését, a pädagogia mai állásának ismertetését a különféle irányok jellemzésével s az egyes pädagogiai disciplinák legfőbb problémáinak taglalását.

Szerzőnk mindebből csak az elsőt adja. Időrendben végigmegy a pädagogia történetén s röviden méltatja a legjellemzőbb pädagogiai típusokat: az ókori (még pedig görög), scholasztikus, humanista, reformált, jezsuita, jansenista (Port-Royal), klasszikus (Rollin), természetes (Comenius, Locke, Rousseau), philanthropicus (pietismus, philanthropinizmus, Pestalozzi), forradalmi (La Chalotais, Talleyrand, Condorcet, Lakanal), herbartianus, végül a természettudományos (Herbert Spencer, A. Bain) típusokat. Látni való, hogy ebben az összeválogatásban a francia szempont bizonyos egyoldalúsággal érvényesült, maguknak az egyes típusoknak jellemzése azonban mindenütt egyetemes szempontok szerint van megszerkesztve s a francia, német, angol és olasz pädagogiai irodalmat egyaránt számbavevő becses könyvészeti utalásokkal van ellátva.

A jelenkori különféle pädagogiai irányok ismertetését hiába keressük a műben. Ezek helyett a szerző bizonyos általános tendenciákat állapít meg, melyek szerinte a mai pädagogiát jellemzik. Ilyennek mondja a demokratikus tendenciát, mely egyebek közt az általános tankötelezettségben s evvel kapcsolatosan az elemi népoktatásnak ingyenességében nyilvánul, ide sorolja továbbá a szociális, praktikus, természettudományos, laikus, végül a nevelésnek sokoldalúságára törekvő tendenciát, mely utóbbinak az esztétikai mozzanatok előtérbe helyezését köszönjük (kalliszthenia, vagyis esztétikai testgyakorlás, újabb rajzoktatási módszer, iskolák művészi díszítése, iskolai kertek, virágos iskolák stb.). E tendenciák méltató fejtegetése alkalmat ad az írónak arra, hogy érintse a modern pädagogiának legkülönfélébb fejleményeit (szociálpädagogia, iskolaegészségügyi mozgalmak, gyermektanulmány vagyis pädologia, laikus erkölcsi oktatás stb.). Csak az a kár, hogy a tárgyalásnak ez a módja a legeltérőbb dolgokat is egy fogalomkörbe foglalja (különösen felülről ez a praktikus tendenciáról szóló részben). A szerző egyébként ebben a szakaszban is és általában mindvégig megadja olvasójának a szükséges könyvészeti útbaigazításokat az alapvető forrásművek jelzésével, ami elengedhetetlen kelléke minden bevezető enciklopédiának.

A munkának további folyamán következőkép van felállítva a «pädagogiai probléma»: A nevelésnek négy alkotó eleme van. Kettő

adott: a gyermek és a környezet (a családi, társadalmi, iskolai, anyagi milieu), kettő szabadon választható: a nevelés célja (ide tartozik a nevelés eszményén kívül a tanterv és módszer is) és a nevelő. Minthogy a problémának valamennyi ága az utolsóban, mint legfontosabban fut össze, a nevelő a tulajdonképeni «pædagogiai probléma», a megoldás kulcsa tehát a nevelőképzésben keresendő! Ehhez képest részletesen ki van fejtve a műben, minő képzésen kell a nevelőnek keresztülmennie, ha emberül meg akar felelni hivatásának. Különösen ki van emelve az alapos pædagogiai képzettség fontossága, majd pedig egész fejezetek szólnak arról, miféle munka várja a nevelőt hivatásának gyakorlása közben.

Dubois művének kétségkívül érdeme szerkezetének áttekinthetősége, hátránya azonban bizonyos bőbeszédűség, mely azt okozza, hogy a fejtegetések helyenként elvont általánosságokba vesznek. A szerzőben van bizonyos schematizáló hajlam, amit az is mutat, hogy függelékül három táblázatos összeállítást csatolt könyvéhez. Ezek közül leginkább az utolsó tarthat számot érdeklődésre, mert tanár-, illetőleg tanítóképzői tantervet foglal magában. Alkotórészei volnának a szerző szerint a szaktanulmányokon és filozófián kívül széleskörű pædagogiai tanulmányok, többoldalú munkásság a pædagogiai szemináriumban, végül gyakorlati tanítások.

Jóllehet tehát a szerző nem érte el kitűzött célját, mert műve nem az, ami lenni akart, nem «Bevezetés a pædagiába», hanem kifejtése a nevelő egyénisége és munkája fontosságának s nagy általánosságban mozgó javaslat a tanár-, illetőleg tanítóképzés berendezésére: épen ez indítványtevő jellegénél fogva megérdemli a tanulmányozást.

Dr. Nagy József.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Jogi oktatás egy gimnáziumban. Körülbelül száz év előtt létesült egy hagyatékból az az alap, amelynek jövedelméből a stettini Marien-Stift Gymnasium végzett növendékei számára jogi tanfolyamokat rendeznek. A hagyományozó úgy rendelkezett, hogy ne az intézet valamelyik tanára, hanem szakember tartson 3—4 hónapra át heti 2—3 órás tanfolyamot — vagy ha ez nem menne, a szünetekben — amelyen a legfelső osztályból azok, akik jogi pályára akarnak lépni, enciklopédikus ismereteket kapjanak az egész jogtudomány köréből. Az alapító rendelkezésein most azt a változtatást teszik, hogy bevonják a gimnáziumnak valamennyi végzett növendékét, mert hiszen a leendő jogászok úgyszólamint megismerik az egyetemen a jogtudomány részeit, a többiek viszont az alapvető ismereteknek is